

שאלות ותשובות

פרשת מרחרי

לרבינו מרחרי בועט זצ"ל

חיבור כולל שו"ת על ארבעה חלקי הש"ע מאת הרב הגאון האמיתי רבן של כל בני הגולה לשם ולתהלה הוא באחד בצדקתו וקדושתו וענוותנותו על ישראל הדרתו כקש"ת מרן מו"ה מרחרי בנעט זצוק"ל שהיה אב"ד בק"ק נ"ש וכל מדינת מעהרין יע"א.

ומסודר מאת בעל נכדתו הרב מו"ה אברהם יצחק גליק נ"י אב"ד דק"ק טאלטשווא והגליל יע"א.

[לשון דפו"ר תרמ"ט]

חלק יו"ד

יוצא לאור בעריכה חדשה ובהגהה מדוקדקת
בתוספת ציונים, הערות והארות, השלמות ומפתחות
ועל שוליו הגהות והערות מהגאון יד יצחק נכד המחבר

ונלוה אליו התשובות הנדפסות (תרכ"ב) בשו"ת

הר המור - גרולת מרחרי

עם תשובות נוספות מכת"י ועוד

נספחים

ליקוטי פסקים ומנהגים מרבינו

מכון איתנים | תשפ"ו

© כל הזכויות שמורות
2026

Printed in Israel

לכל ענייני הספר

הערות ותגובות הצעות והוספות, יש לפנות ל:

machoneisunim@gmail.com

מכון לעריכת ספרים וכתבי יד | קדמונים ואחרונים

מכון עלה זית
עריכת ספרים מרישא עד גמירא
publish@alehzayim.com | 732.513.3466
FAX: 732.865.7002 | 732.387.7841

ספר

שאלות ותשובות

פרשת מרדכי

חיבור כולל שו"ת על ארבעה חלקי הש"ע מאת הרב הגאון האמיתי רבן של כל בני הגולה לשם ולתהילה הוא באחד בצדקתו וקדושתו וענוותנותו על ישראל הדרתו כקש"ת מרן מו"ה מרדכי בנעט, וצוקיל שהי אביד בקיק נ"ש וכל מדינת מעהרין יע"א.

ומסודר מאת בעל נכדו הרב מו"ה אברהם יצחק גליק נ" אביד דקיק טאלששווא והגליל יע"א.

מ.סינעט

נדפס ברפוס המשובח והמפואר של הרבני הנגיד

מרה מענדיל ווידער נ"י

בשנת ת"ר מ'ט' לפ"ק

M.-SZIGET

DRUCK VON MENDEL VIDER

1880.

ס פ ר ה ר המזר

בו נכלל

ספר גדולת מרדכי מעט הכמות ורבי האיכות אשר חיבר כבוד מרנא ורבנא, אב לחכמים ונאון הגאונים, גדול מרבן שמו, מויה מרדכי בנעט זצלהיה שהי אברקיק ניקאלסבורג והמדינה, בעיהמח ספר ביאור מרדכי וספר מגן אבות.

מסודרים ונערכים

מאת המנוח הרב המאיהג בתורה וביראה כבוד מהיו שמואל כץ זציל שהי דיין מצויין בקיק ניקאלסבורג. ונלוה אליו

ספר חכמת שלמה אשר חיבר התלמיד עתיק של הגאון הניל, היה כבוד הרב הגאון הגדול המפורסם, סיגי ועוקר הרים, מויה שלמה קוועטש זצלהיה אשר מלך אחריו בקיק ניקאלסבורג.

מסודרים ונערכים

מאת הרב המופלג בתורה ויראה, ערוגת הכשם, גן ההדסים, כמויה משה ליב כץ גי דיין מצוין בקיק הניל.

וויען תרכ"ב.

היות שבשו"ת פרשת מרדכי דפו"ר לא נרפסו הסכמות, ע"ב ראינו לנכחו להעתיק באו ההסכמות שנרפסו בשו"ת הר המור (שהלקו נרפס במהדורותינו) בכתבם ובלשוונם

העתק הסכמה ממרנא ורבנא כבוד הרב הגאון הגדול המפורסם רשכבה"ג מה"ו משה סופר זצלה"ה,
בעל המחבר שו"ת חתם סופר

איקלע לאתרין גברא רבא דחזי' לכהנא רבא ה"ה הרב המופלג כבוד מהו' שמואל כהן נ"י דיין דבי דינא רב' דק"ק
נ"ש, וספר תורה בידו ספרא דגאון עולם ה"ה שו"ת מהרב הגאון הגדול, מעוז ומגדול, רשכבה"ג כבוד מהו' מרדכי
בנעט זצ"ל, שהיה אב"ד במדינת מעהרין, אשר הארץ האירה מכבוד תורתו בחיים חיותו, גם כי אחרי מותו הניח
אחריו ברכה מרובה כמה וכמה שו"ת, ויש מהם שזכה בהם הרב המופלג מהו' שמואל כ"ץ הנ"ל שניתן לו מיד
הגאון זצ"ל בחייו לסדרם ולהפיצם ברצונו, יהי נא ה' עמו ויתמכהו ויעזרהו להוציא לאור פועל צדק, ואנו מיחלים
ומצפים מתי יבוא לידי ואקחנו במחזיר הראוי. ומתפללים אנחנו תפלה קצרה לכל אחב"י לבוא על החתום להיות
זריזים במצוה להוציא כלי למעשהו, וזכות המחבר זצ"ל יעמוד לכם. ולא אקה שיהיה ח"ו א' גרמא בניזקין להזיק
שליח מצוה להחזיר להרפים ספר הנ"ל עד משך עשרה שנים מיום כלות הדפוס. והשומע יתברך מאלקי אמן.

הכ"ד פק"ק פ"ב נגהי ליום ב' ז"ך מנחם תקצג"ל

משה"ק סופר מפ"פ דמיין

הסכמה מכבוד הרב הגאון המפורסם, ערוגת הבשם גן ההדסים,

פאר דורינו ועדי זמנינו כקש"ת מו"ה יודא אסאד נ"י אב"ד ור"מ דק"ק סארדיהעל

ברוך ה' יוצר המאורות, אמרות טהורות, אבני שיש טהור, אשר הכין ופעל יחיד כדורו, מופלא שבסנהדרין קדוש
וטהור ה"ה אדמו"ר הגאון העצום רשכבה"ג כבוד מו"ה מרדכי בנעט זצוק"ל זיע"א, בעל ספר ביאור מרדכי וס' מגן
אבות, אב"ד דק"ק נ"ש ומדינת מעהרין, ויודע מחשבות ד' כי מן אז עלה במחשבה לפני וחשקה נפשי מתי יבוא
לידי מצוה זו להרפים מספרי דבי רב אדמו"ר זצלה"ה משו"ת שלו ואקיימנה, אבל מחשבה מועלת אפי' לד"ת,
וזן עתה עכ"פ אחזיקנה ואסמיכנה על יד תליתאי, ה"ה אב וכנו שראו את החדש באספקלריא המאירה, תרי רב
כהני קדישא עוסקים בכבוד אכסניא של תורה, ה"ה ידיד נפשי וחביבי, תלמידי הותיק, הרב המאה"ג בחריפות
ובקיאות, איש צדיק שמו כבוד מו"ה משה ליב הכהן דיין בק"ק נ"ש נ"י, קיבל מאביו המנוח הרב המאור הגדול
וצדיק מפורסם, דיינא רבא בק"ק נ"ש, כבוד מו"ה שמואל במו"ה רפאל כהן זצוק"ל, קונטרס שו"ת מכבוד תורת
הרועה נאמן מאור הגולה אדמו"ר מוהר"מ בנעט זצוק"ל אשר עוד בחיים חיותו בחר בהאי כהני רבא שלוחא
דרחמנא, ויהיב ליה הרמן ורשותא לקבץ על יד מקצת מתשובותיו מן הבא בידו ולהוציאם לאור בדפוס כשירצה
ויעלה בידו, ונאמן שמואל לד' השתדל והשיג מן אז, כמ"ש בהסכמה מהגאון בעל ספרי שו"ת חת"ס כבוד הגאב"ד
דק"ק פ"ב זצלה"ה עוד בשנת תקצ"ג לפ"ק, ולא סיפק לגמרה עד היום שקם ונתעודד ממלא מקומו, בן יכבד אב,
ועלה ברוחו הנדיבה למיעבד שליחותא דאבוה. ומלא חפני טיבותא אחזיקנא ליה, יהי ד' אלקיו עמו ויגמור בעדו
לטובה, וזכות אדמו"ר הרב דומה למלאך ד' צבאות יעמוד לו להוציא לאור את אשר החל לעשות, ואת אשר יהיה
לאל ידינו לעשות להחזיק על ידו בעזה"י במכירת הספר אחר שיצא מבית הדפוס הנני להחזיק ידי עושי מצוה.
ובראוי גמור כי שארית ישראל לא יעשו עולה ולא יגרמו בניזקין להרפיסו שנית ע"י מי שיהיה עד כלות משך
זמן עשרה שנים מיום כלות הדפוס, דלא ליקום בארוד משיג גבול רעה[1], ופורץ גדר ישכנו נחש. אבל יתברכו
כולם המחזיקים ע"י האי מרבנן, הרב המאה"ג מו"ה משה ליב, והוא כהן שלוחא דרחמנא נ"י ושלוחא דידן ממקור
הברכות מאלקי אמן,

הכ"ד פה ק"ק ס"ה יום ט"ו בשבט ר"ה לאילנות תריט"ל

הקטן יהודה אסאד

תוכן הענינים

1	דבר ההוצאה
9	צילומי כת"י
11	מפתח התשובות
א	שו"ת פרשת מרדכי
תצז	הגהות יד יצחק
תקז	נספח
תקז	ליקוטי פסקים ומנהגים
תקלה	מפתחות

דבר ההוצאה

ישמחו הלומדים ויגילו ההוגים ביום צאת ספר נכבד זה הלוא הוא **שו"ת פרשת מרדכי** לרבינו הגאון **רבי מרדכי בנעט זצ"ל** אב"ד ניקלשבורג והמדינה, איש קדוש גדול ורם בענקים מגאוני הדור אשר האיר מתורתו על כל פני תבל, ולאורו נמשכו גדולי האחרונים בדורו, דורם של רבינו והחת"ס, והבאים אחריהם; ודבריו נזכרים ומובאים בספרי האחרונים לאין מספר, והיו למשען ואבן פינה לגדולי הפוסקים אשר סללו נתיבות ההוראה בישראל. ברוך שהחיינו וקימנו לזמן הזה.

למרות מקומו הנכבד של הספר לא זכה לפרסום רב. הספר נדפס לראשונה בשנת תרמ"ט בסיגעט, שישים שנה אחר פטירת רבינו, ע"י נכדו הגאון רבי אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא (בעמח"ס יד יצחק). מאז לא נדפס הספר שוב, ואף דפוס ראשון זה לקה בשגיאות, על אף מאמציו הכבידים של רבי אברהם יצחק לזקקו וללבנו מכל שגיאה וטעות כמבואר בהקדמתו. מלבד זה, מפני חריפותו המופלאה של רבינו הניבטת מבין בתרי כתביו כאשר הוא קושר נימא בנימא ושוזר סוגיא לסוגיא באריכות ובעמקות, היה בזה מן הקושי ללומדים להגות ולהעמיק בדבריו הקדושים ולהבינם על בוריים. מסיבות אלו נשארה תורתו של רבינו מונחת בקרן זוית באין גואל.

לזאת אנשי בשורה אנחנו, שזכינו בס"ד לברך על המוגמר ולהוציא את ספר דנן לאור עולם במהדורה חדשה ומתוקנת כלילת יופי בלויית הערות והארות, כראוי וכיאות לחיבור יקר וגדול הערך כמותו.

מהדורה זו כוללת גם תשובות רבינו שנדפסו בשו"ת הר המור (חלק גדולת מרדכי) השייכות ליו"ד, שאף הן לא זכו עד כה להוצאה חדשה, ומאז הדפסתן הראשונה בשנת תרכ"ב לא הודפסו שוב, וכמעט שנשכחו מלב הלומדים. במאמץ להחזיר העטרה ליושנה ריכזנו כל עיוננו ומחשבתנו סביב שו"ת אלו, ונטלנו על שכמינו את עול מלאכת העריכה, לסקל המסילה ולהסיר המכשולות, ובחסדי השם עלה בידינו להגיש לפני הלומדים מהדורה מושלמת, מדוייקת ומשוכללת. מקווים אנו כי מעתה ימצאו הלומדים את מבוקשם, ירוו את נפשותם הצמאות לדבר ה', וימצאו בחשיפת אורו הגנוז מטמונים ודברי חפץ, ומלאה הארץ דעה את ה'.

הספר נערך ונסדר כולו מחדש באותיות מאירות עינים, והוגה בהגהה מדוייקת כאשר עיני הלומד תחזנה מישרים. באשר מלבד העריכה הבסיסית שערכנו לספר, דהיינו תיקון השיבושים והשגיאות, פיענחו ראשי התיבות, ופסיקת הקטעים הארוכים לפי עינים, גם

צויינו אלפי מראי מקומות וציונים שהיו חסרים בדפו"ר, וכן כל מראה מקום שציינ רבינו אליו מגמ' או מספרי הפוסקים נבדק במקורו לוודא שלא נפלה טעות בציון. בנוסף על אלה, הוספנו פנינים יקרים בצורת הערות בשולי העמוד, להאיר דברי רבינו ולפשט לשונות סתומים ומוקשים שבדבריו, שם גם ציינו לחיבורי האחרונים הנושאים ודנים באותו ענין, וגם ציינו מקבילות שבהם דן רבינו במקום אחר. במקומות שהיה נראה שיש צורך בתיקון, הערנו על כך בהערות שוליים, ורק באופן שנתברר לנו מעל כל ספק שנפל שיבוש, הכנסנו את התיקון בגוף הטקסט בגופן שונה משאר הטקסט (כזה), והשיבוש שמנו בסוגריים כנהוג. בכדי להקל על הקורא נמנענו מלהשתמש בסוגריים מרובעות למען ירוץ הקורא בו ולא יתקל בהם בכל צעד. כדי להבחין בין סוגריים שהוסיף רבינו מעצמו לבין סוגריים המורים על שיבוש, השתמשנו בסוגריים אלו {} לדברי רבינו עצמו, והסוגריים הרגילים () לשיבושים בלבד.

במהדורתנו, הועברו חלק מהערות המסדר הגאון יד יצחק לסוף התשובות. כשהדברים נוגעים להבנת דברי רבינו צירפנום בהערות שוליים ומופיעים בגופן מודגש, אולם את ההערות שבהם האריך והרחיב המסדר על הנושא שבו דן רבינו, ומתרחק מן הנקודה בבחינת מענין לענין באותו ענין, או כשהוא חולק על רבינו בהערותיו, העברנום לסוף התשובות וציינו עליהם בגוף הטקסט, והרוצה להתעמק בדבריו הקדושים ימצאם שם. בהערות שבשולי הדף הכנסנו ציטוטים והרחבות ופירושים הנחוצים להבין דברי רבינו, באופן שלא יגרע מהלומד שום דבר, וכל המקורות הדנים בדברי רבינו יהיו מוזמנים לו שם.

מן הראוי לציין, שבכשרונו העצום כותב רבינו לפעמים אגב חורפיה דברים עמוקים בקיצור גדול בכמה מילים, בהיותם פשוטים וברורים אצלו כאשר כל הסוגיא היתה מונחת אצלו כספר הפתוח, אבל לנו הוא כספר החתום, סתום ונעלם. עשינו כמיטב יכולתנו לפרשם ולבארם כפי שידינו מגעת, אבל עכ"ז נשאר הרבה ללומד לעיין ולהתעמק, ולא תמיד הצלחנו לקלע אל המטרה ולגלות את הכוונה העמוקה הטמונה בדבריו. סגנונו המיוחד של רבינו גם גרם לכך שנפלו שיבושים רבים במהלך העתקת התשובות מכת"י לדפוס הראשון, כך שבמקומות מסויימים לא היו לדברים כל פשר, והוצרכנו לעבור על הדברים ולתקן את השיבושים, וגם אחרי כל זה לא יצאנו מידי הספקות. וע"כ הקורא ישים אל לבו שדברי רבינו הם כפטיש יפוצץ סלע ומתחלקים לכמה טעמים והולמים כמה פירושים, וע"ז אמרו חז"ל דברי תורה כל זמן שאתה ממשמש בהן אתה מוצא בהן טעם, ולא רשמנו בהערות רק מה שנראה לעינינו, והקורא יפרש בעצמו כרוחב דעתו והבנתו.

סקירה קצרה על חלק ראשון

מבנה הסימנים של ח"א הוא כדלהלן:

סימנים א-ז בענין שחיטה וטריפות. סימנים ח-ט בענין ריבית (בסוף סי' ט צורפו חידושי רבינו להלכות ריבית על אף שאינם מענין התשובה). סימנים י-טו (למעט סי' יד שרובו הוא בענין מקואות ובסוגיא דספק טומאה) בענין הל' גדה. סימנים טז-יח בענין מקואות, סי' יט-כד בענין נדרים וענינים שונים. סי' כה-כו בענין דיני אבלות.

תשובות נבחרות לתשומת לב הלומד:

סימן ד - בענין כשרות דג השטירל. הרקע לסימן זה ימצא הלומד בנספח שבסוף הספר, שם הרחבנו על הפולמוס שהרעיש את עולם התורה בזמנו, וחלקו של רבינו בו.

סימן כא - תשובה לרעק"א בשתי סוגיות נפרדות בש"ס, והרעק"א עצמו דן עליהם בתשובותיו אחת לאחת. בסוף התשובה מתייחס רבינו לאיסור הקטניות שרצו רבני וסטפליה להתירם, ומסכים עם הרעק"א שאין שום צד להתירם. בהערות שם ימצא הלומד קצת רקע לסימן.

סי' יח - תשובה בענין מקואות שרובה עוסקת בגלגל הקבוע בנהר שמימיו נמשכין אל תוך המקוה, והשאלה אם הוי עליהם תורת שאובין. בסופה של התשובה מתייחס רבינו לענין מקוה הנעשה בעיגול ולכמות אצבעות מים הצריכות להיות בו כדי שיוכשר, אך מתוכן התשובה לא מתברר במדוייק מה היתה השאלה, ולפיכך קשה היה לעמוד על עומק כוונת דבריו. בנוסף, קיימים עוד כמה קשיים בחישוביו של רבינו לגבי שיעור קוטר העיגול הזורש נגר ובר נגר לפרשם. בהערות הרחבנו לבארם כפי קט שכלנו וככל שידינו מגעת, ומקווים שקלענו אל המטרה.

סקירה קצרה על חלק שני

התשובות שבחלק שני הן הן התשובות השייכים לחלק יו"ד שנדפסו בהר המור. במהדורה זו ציינו גם את מספור הסימנים כפי שהופיע בהר המור ליד המספור החדש בכדי להקל ללומד המבקש לאתר סימן ע"פ מספור הדפ"ר.

התשובות שנדפסו בהר המור משובשים הרבה יותר מאלה שנדפסו בפרשת מרדכי שעברו תחת עינו הבוחנת של המסדר הגאון יד יצחק. זאת ועוד, בהר המור הוסיפו המדפיסים עצמם פירושים וציטוטים לדברי רבינו בתוך טקסט בסוגריים, באופן שאין תמיד ניכר אם הוספה מסויימת שייכת לרבינו עצמו (שהוסיף בסוגריים כדרכו) או הוספה מהמדפיסים, השקענו מאמץ רב לברר את הבר מתוך התבן, ולהבדיל בין דברי רבינו ובין הוספות המדפיסים שאותם העברנו להערות שוליים.

ועתה נפנה לגופן של התשובות, ונעמוד בקצרה על תשובות נבחרות לתשומת לב הלומד:

סי' כז - בענין היתר מכירת הבני מעיים של האווזות הפטומות לנכרים. רבינו דן להתיר המכירה מכמה צדדים, ובתוך הדברים מציין לפוסקים שאסרו אכילת אותן האווזות. הסימן שייך לסימן מז שבו דן רבינו בכשרות אותן האווזות הפטומות גופא.

סי' כט - בענין דוב א' שנכנס בדיר ופצע טלה, וחששו שמא דרס גם אחרים. שאלה דומה מהרב השואל נשלחה להחת"ס (י"ד סי' נז), כמצויין בהערות, וכמה מצדדי השאלה חוזרים ונשנים שם.

סי' ל - בכשרות החמאה מבושלת. בימי רבינו ביקשו רבני מדינת מעהרין להמציא היתר לחמאה של גוי תמורת איסור הגבינות שיקבלו עליהם, וציינו בהערות הפוסקים ורבני המדינה שכמו"כ דנו באיסור הגבינות במדינת מעהרין.

סי' לא וסי' מז - מישך שייכי לסי' ד, בענין פולמוס השטירל שהרחבנו עליו בנספח לספרנו זה.

סי' לד - תשובה לחת"ס בענין מטהר יינו של עכו"ם, ואם מהני טביעות עין. תשובת החת"ס לרבינו בנידון זה נדפס בשו"ת חת"ס סי' קטו, ומשם ניתן לשחזר כמה פרטי השאלה, ובכן מתבררת עמדתו של רבינו לעומת דעתו של החת"ס, וכמצויין בהערות.

סי' לט-מ - אלו אינם תשובות לשואליו, רק קונטרסים ארוכים שחיבר רבינו על דיונים הלכתיים שבספר סדרי טהרה (תקמ"ג). רבינו חיבב את הספר מאד, דן בו בתשובות רבות, ואף כתב עליו הגהות [ונדפס בשו"ע מהדורת מכון ירושלים], דבר שלא מצינו דוגמתו אצל רבינו בשאר ספרי זמנו. במקום אחר מצינו שרבינו התבטא שהספר החדש הוא "חבור נכבד ומופלג מאוד על הלכות נדה" (סי' לז).

לקונטרסים אלו יש אזכורים רבים בתשובותיו, ראה לדוגמא בסי' לז (עי' ד"ה ועוד נ"ל ביאור), בסי' לט (ד"ה עוד קשה על הרשב"א), ובסי' מ עצמו כמה פעמים (ד"ה אחר שסדרתי) וכן בהגהותיו לסדרי טהרה. [אגב שם בהגהותיו אות ה מזכיר רבינו קונטרס יב. ולכאורה הוא ט"ס, וצריך לומר קונטרס ב, כי לא מצינו שרבינו יזכיר קונטרסים נוספים לבד מאלו שנדפסו בהר המור סי' כ-כא, דהיינו סי' לט-מ במהדורתינו].

סי' מ - הקונטרס נדפס מחדש ע"פ כתי"ק של רבינו (ראה צילומי כת"י). בין הכת"י לנדפס נמצאו כמה שינויים משמעותיים, וכמו שצויין בהערות על אתר. כמו כן זכינו לפרסם קטע יקר ערך שבסוף התשובה שמשום מה הושמט במהדורת הר המור ולא ראה אור מעולם, וב"ה השלמנו את החסר.

יצויין כי דברי רבינו בהלכות נדה נאחזים ונקשרים אחד אל אחד, והרבה יסודות שהניח רבינו חוזרים ונשנים בסימנים אחרים, ובפרט בחלק שני. עשינו כמיטב יכלתינו לציין את ההשוואות בהערות.

סי' מא - בענין מקוה המתמלא ע"י משאבת יד, ופוסקים הרבה נתחבטו בזה לאורך הדורות, הללו אוסרין והללו מתירין. לאור חשיבותו הרבה של הנושא בשו"ת ופוסקי האחרונים הארכנו בהערות והרחבנו בזה היריעה.

סי' מב - בענין אשה שתקעה כפה לבעלה שלא תינשא לאחר, והדיון הוא אם גם במת צריך להתיר בפניו ועל דעתו, והוא כעין השלמה לסי' יט שכבר נידון שם מעי"ז.

סי' מג-מה - כנראה אינם תשובות רק דיונים שרשם רבינו לעצמו בענייני מילה בשבת, חציצה וכבוד הבריות לענין טומאת כהן. בסי' מה נדפסו הסימנים כז-כח שבהר המור ביחד, כי יגיד עליו רעו שהם בעצם חטיבה אחת.

עד כאן מהנדפס בהר המור.

סי' מז - סימן זה כולל כל המכתבים מרבינו בענין פולמוס השטירל להרב מפאקש כפי שנדפסו בספרו מקל נעם. המכתבים סודרו בהתאם לסדרם הזמני, ורבים מן הקטעים הוגהו ותוקנו ע"פ המקבילות בשרין קשקשים ואמרי נעם שהדפיס חורין בעצם סערת השטירל. המכתבים האלו שופכים אור על סי' ד וסי' לא בענין כשרות השטירל, ומאפשרים הצצה לעול הכבד שנשא רבינו כרב המדינה, וכיצד נאבק בכל עוז נגד אותם רבנים צבועים.

סי' מז - מכתב ששלח רבינו לראש הקהל דבערעגסאז בענין האווזות הפטומות. היה זה בעיצומו של פולמוס האווזות פטומות שהסעיר את מדינת הונגריה, ובסופו של דבר אילץ את ה'בני יששכר' אב"ד מונקאטש לברוח משם לדינוב ששם שימש עד לפטירתו. רבינו הגין בעד ה'בני יששכר' בכל תוקף, ולא נתן מקום למחרורי ריב להתנגד לאיסורו של המרא דאתרא. הכת"י לא ראה אור מעולם ויוצא כאן לאור לראשונה בתוספת הערות ותיקונים (ראה צילומי כת"י).

סי' מח - תשובה שכתב רבינו לחתנו ר' שמעון צבי מארקברייטער אב"ד דרעזניץ ולאשברין, התשובה נדפסה בספר 'כרם שלמה' חלק חושן משפט סי' קמט שיצא לאור בשנת תשל"ד. העתק הכת"י שמור בספרייה הלאומית, וע"פ תוקנו כמה דברים (ראה צילומי כת"י). השאלה נשלחה כמו"כ לחת"ס כמו עשר שנים לאחר מכן, ותשובתו (יו"ד סי' רמד) שופכת אור על כמה מפרטי השאלה, וכמצויין בהערות.

על הטוב יזכר

תודתינו שטוחה לכל אלו שעזרו במלאכת הקודש, וטרחו ויגעו להוציא מהדורה מלובנת ומזוקקת בתכלית היופי וההידור, ובסייעתא דשמיא זכו לראות פרי עמלם ונתקיים בהם "יגיע כפיך כי תאכל".

הנה כי כן יבורך גבר האברך היקר הרה"ח **יחזקאל שקליאר שליט"א** אשר השליך את נפשו מנגד ושם לילות כימים ותדד שינה מעיניו, ובהתמסרות ויגיעה רבה הערה את נפשו לברר הבר מתוך התבן בעין בוחנת, ולהעמיד נוסח מתוקן מכל שיבוש, לירד לתוך עומק הדברים ולבארם אחת אחת דבר דבור על אופניו. עמלו וכשרונותיו המבורכים ניכרים מעל כל דף ודף, ותנו שיר ושבח לפעלו.

קובע ברכה לעצמו הוא האברך המוכשר הרה"ח **ישראל גרליץ שליט"א**, אשר ערך את הסימנים במרץ רב ובשקידה יתירה, והשקיע כל לשד חיותו בלימוד ובפיענוח כתבי רבינו למען תצא תורתו כלולה בשלמותה. יגע ועמל על כל קוץ וקוץ כפשוטו ממש, עד שזכה להאיר דברי רבינו באור יקרות, ולבסוף נטל שכר כנגד כולם.

ברכות שמים מעל יחולו על ראש הרה"ח **דוב בעריש וועבער שליט"א** שפתח בפנינו את אוצרותיו של הרה"ח **שמואל דוד הכהן פריעדמאן שליט"א**, וברוח נדיבה ונפש חפצה לא חשך מעמנו כל הכתי"ק של רבינו שנמצאו בעזבונו. ואפריון נמטייה להרה"ח **יעקב שלמה ארי' רובינפעלד שליט"א**, מו"ל אוצרות ישמח משה, אוצרות ייטב לב, דמשק אליעזר, ועוד, שהרשה אותנו לפרסם חלק מהעתק כת"י מרבינו הצפון בגנזיו ולא נגה עליהם אור הדפוס מעולם, תשוח"ח לו. ישלם להם כפעלם הטוב וכצדקתם ישיב להם, יתברכו בכפלים ממעון הברכות, ירוו רוב נחת ושובע שמחות.

עוד יזכור לנו מעלת ידידי אלופי ומיודעי הרה"ח **מנחם זילבער שליט"א**, עורך ראשי בחברת ארטסקרול-מסורה, שממנו לקחתי עצה ותושיה בניסוח ובשאר עניני העריכה, וגם עבר על חלקים מהספר בעין ביקורתו. ועמו ידידי הנבון הנעלה הרה"ח **מאיר ולגלנרט שליט"א**, עורך מחונן בארטסקרול-מסורה, שעזר לי להשיג כת"י וגם האיר עיני בכמה ענינים, ותשואות חן להם.

תודה מיוחדת לידידי הנעלה הרה"ח **שמחה פאכטמן שליט"א** אשר ערך את חלק הנספח, וגם העיר הערות חשובות על תוכן וסגנון הספר שהיו לי לעזר רב, תשואות חן לו.

ובכן אציב יד ושם להרה"ח **מנחם מאיר יאקאבאוויטש שליט"א** מח"ס 'פליטת סופריהם' - מחקר מקיף ויסודי בחייו ותולדותיו של מרן החת"ס - העומד לצאת לאור בקרוב, וזכינו לבקר בין בתרי כתביו וללקוט שושנים. הוא האיר את עיני בכמה דברים

והרעיף עלי מחכמתו ומתבונתו, וגם העמיד את תשומת לבי לכך שקיימות תשובות נוספות מרבינו במקומות מפוזרים; ובס' מח (שאף הוא עתיד להתפרסם בספרו הנ"ל) הרשה לי להיעזר בהערותיו המחכימות, וע"י המשא ומתן עמו בדברי רבינו העמוקים (וגם בדברי החת"ס י"ד ס' רמד) נתלבנו הדברים ונזקקו שבעתים. על כל אלה הנני מודה לו מעומק הלב.

והעטרות תהיה לכל חברי המערכת שנטלו חלק במלאכה שהיא חכמה להוציא מהדורתנו בשלימות, הרה"ח שלמה ורנר שליט"א, הרה"ח ישעיהו מושקוביץ שליט"א שסייעו בעריכה סיוע שיש בו ממש, ואחי הנבון הגדול ממני בחכמה ובשנים הרה"ח יהודה הלוי קליין שליט"א שהיה לי לעזר רב בחישובים המתמטיים הנצרכים להבנת התשובה בס' יח, וגם לרבות כל העוזרים ומסייעים במלאכת הקודש בהוצאתו והפקתו בעקיפין. יעמדו כולם על הברכה.

כאן המקום להכיר טובה לידידי הנעלה הרה"ח יוסף צבי בנעט שליט"א נכד המחבר, מו"ל ספר מהר"ם בנעט על חג הפסח ועוד, שעודד אותנו לכל אורך הדרך, ומקום הניחו לו להתגדר שלקח על שכמו ללקט ולסדר את חלק ליקוטי פסקים והמנהגים מרבינו שצירפנו בסוף הספר למען זכות את הרבים בתורת רבותינו, ובלי ספק ימצאו בו הלומדים וחובבי תורתו ערך גדול. זכות זקיני רבינו המחבר תעמוד לו להצליח בכל אשר יפנה, ישמרהו ה' ויחייהו ועל במתי ההצלחה ירכיבהו.

יזכרו גם לטובה הרה"ח הלל שמעון שימאנאוויטש שליט"א העומד בראש מכון עלה זית שעזר בעימוד ועיצוב הספר להשכיל, וגם ממנו נהנית עצה ותושיה, ועמו הרה"ח מאיר חיים גרינס שליט"א בעיצוב הספר וסידור החומר במרץ רב, והרה"ח שלמה גינצלר שליט"א בעריכת המפתחות, תשואות חן להם.

חמרא למריה וטיבותא לשקיה, ברכות יחולו על ראש פטרוני הספר שלשלת היוחסין מגזע רבינו - הרבני הנדיב הרב יחזקאל צבי שלעזינגער שליט"א שנטל על שכמו עול הוצאת המפעל, למען יהיו שפתותיו של רבינו דובבות ותמלא הארץ דעה, וחכם לב יקח מצות. ישלם ה' לו כפעלו הטוב וכצדקתו ישיב לו ומלא ברכת ה' על כל גדותיו, וזכות זקיני רבינו המחבר תעמוד לו ולכל ב"ב ויוצ"ח להתברך בכל מילי דמיטב עדי ביאת גואל.

בצאתי מן הקודש אזכיר באהבה את אבי מורי בתורה ורבי בחכמה שיחי' הרה"ג הרב יחזקאל מנחם הלוי קליין שליט"א, רב דקהל אהל יעקב מונסי, שהיה לנו לעינים במשך העריכה, ובעצתו אמונה נשתכללה המלאכה, וברוחב בינתו ניצח על המלאכה, ובפרט בביאור הענינים הסתומים ובסוגיות העמוקות שבהן דן רבינו הפיץ מעינותיו החוצה, והדריכנו ועודד אותנו בכל הדרך, ורוחו הגדולה חופפת על כל צעדינו. יהי רצון שלא

ימוש ספר התורה מפיו ומפי זרעו כולם זרע ברוך ה' תלמידי חכמים מעוטרים בתורה ובמצות, ילך מחיל אל חיל כמעין המתגבר ולא ימיש מעשות פרי.

ובכן אזכיר לשבח את מורי חמי הרה"ג יהודה לייבוש הלוי פראנד שליט"א, רב דקהל כתר תורה ראדומסק בברוקלין, אשר עומד לימיני בעצה ותושיה בכל עת, וכבר פקיע שמיה בהרבצת התורה בקהילתו רבות בשנים, ובשיעוריו המחודדים המיוסדים על אדני פז. יהא רעוא שירוה רב נחת דקדושה מלא חפנים ממני וב"ב וכל יוצאי חלציו, וימשיך בעבודתו הקודש להרבות פעלים לתורה עמו"ש אכי"ר.

ואסיים בתפילה, יהי רצון שיתקבל ספר דנא על שולחן רבנן ותלמידיהון ברצון ותערב להם, וימצאו בהם דברי חפץ להשתעשע באמרות רבינו הטהורות ויקרת דברי קדשו הנעימים, ויתבדרון מיליה בבי מדרשא ויאותו הרבים לאורו.

ר"ח שבט תשפ"ו - מונסי

המערכת

יוסף ארלי הלוי קליין

מפתח התשובות

ע"ד שוחט שלא בדק הסימנים כראוי והתנצל שהיה משגה אם מותר להחזירו על כנו	סימן א
א	
בענין כשרות ריאה נפוחה	סימן ב
ג	
בענין גוי מסיח לפי תומו	סימן ג
ה	
בענין כשרות דג השטירל	סימן ד
ז	
בענין גוי מסיח לפי תומו בלא איתחזק איסורא	סימן ה
ח	
ע"ד ספר תורה שנכתב ע"י סופר שהתברר לאחר זמן שהוא מכת ש"ץ אם צריך גניזה	סימן ו
טו	
ע"ד שוחט שאירע לו מכשול פעם אחת אם תולין שנעשה בשוגג	סימן ז
טז	
בענין היתר הלוואת מעות של יתומים ביד גוי לישראל בריבית - נתינת ריבית ע"י שליח גוי	סימן ח
לז	
עוד בענין הנ"ל	סימן ט
סד	
ע"ד אשה שרואה דם תמיד אם יכולה לתלות במכה ע"פ עדות הרופאים	סימן י
פא	
בענין אשה הרואה קרטין קרטין - בדיקת שפופרת ובדיקת הנו"ב (יו"ד סי' מג-מו)	סימן יא
פב	
עוד בענין הנ"ל	סימן יב
קיא	
ע"ד אשה שראתה אחר תשמיש אם תולה במכה שאינה ידועה שמוציאה דם ...	סימן יג
קכג	
דיון בסוגיא דגל שנתלש (טוש"ע יו"ד סי' רא סעי' גז) - בסוגיא דספק מגע וספק ראיה בספק טומאה (סוטה דף כט.) - בסוגיא דתינוקת שלא הגיע זמנה לראות (גדה דף יא):	סימן יד
קלד	
בסוגיא דתינוקת הנ"ל	סימן טו
קמב	
ע"ד מקוה המתמלא מכלי מנוקב הקבוע בתוכה אם יש לפוסלו משום קבעו ולבסוף חקקו	סימן טז
קמח	
ע"ד מקוה שמימיו נמשכים דרך סילון של עץ ובו ברזא של מתכת המחוברת לקרקע אם נפסל משום הויה ע"י טומאה	סימן יז
קנג	

סימן יח	ע"ד מקוה שמימיו נמשכים מנהר ע"י גלגל שבו כלים נקובים, אם הוי חיבור לנהר ע"י קטפרס ואם יש עליהן דין שאובין - שיעור האצבעות הנצרך למקוה העשוי בעיגול	קסח
סימן יט	ע"ד חזן שתקע כף לבני הקהילה להיות ש"ץ בעירם ועכשיו רוצה לחזור אם יש תקנה להתירו	קעז
סימן כ	ע"ד מלמד שתקע כף לבע"ב לבוא לדור בעירם ואשתו מסרבת אם יש תקנה להתירו	קצו
סימן כא	דיון בקושיית הגרעק"א בסוגיא דשליח להקמה (ב"מ דף צו.) - בבירור שיטת הרמב"ם והרמב"ן בסוגיא דחמותו לאחר מיתה (יבמות דף צח:) - בענין חומר איסור קטניות בפסח	רי
סימן כב	בענין הפקר בטעות ואונס דלא שכיח	רכה
סימן כג	ע"ד אילן המיסך בבית הקברות שאין בענפיו לקבל מעזיבה אם אמרינן רואין את העליונות	רלב
סימן כד	בענין היתר פינוי קברים ישנים לצורך קבורת מתים חדשים - כיסוי בית הקברות בעפר לזרוע ולנטוע שם אילנות וירקות	רלח
סימן כה	ע"ד אחד שנמצא חנוק בבית הסוהר אם מותרים הקרובים להתאבל או לומר קדיש עליו	רנב
סימן כו	עוד בענין הנ"ל	רנט

חלק ב

סימן כז	בענין היתר מכירת הבני מעיים של האווזות הפטומות לנכרים	רסה
סימן כח	ע"ד בהמה שנמצא בה סירכא סמוכה לבועה	רפד
סימן כט	ע"ד דוב שנכנס לדיר צאן ופצע טלה, אם חיישינן שדרס גם אחרים	רפח
סימן ל	בענין היתר חמאת עכו"ם מבושלת	שא
סימן לא	בענין כשרות דג השטירל	שו
סימן לב	בענין מפתח בלא חותם ביין של ישראל ברשות גוי	שט
סימן לג	ע"ד מרתף של יין שנכנסו גנבים לתוכו אם חיישינן שנגעו בחביות	שטז
סימן לד	בענין טביעות עין בחותם בתוך חותם במטהר יינו של עכו"ם	שכ
סימן לה	בענין חילוקי הדינים שבין מומרים להכעיס, אפיקורסים ומינים, ודין קבלתם בתשובה	שכד

בענין היתר הלוואת מעות של יתומים ביד גוי לישראל בריבית - השכרת בית מדרש לדירה לתקן בדיקה בדמיה - בירור שם העיר בארטניץ ונהרה לענין גיטין	סימן לו
ע"ד אשה שמצאה כתם אחר תשמיש אם דינה כרואה מחמת תשמיש	סימן לז
בענין מכת הפארפאהל (צניחת הרחם)	סימן לח
דיון אם טעות בהרגשת עד ושמש מצויה (סדרי טהרה סי' קצ)	סימן לט
דיון ארוך בצדדי ההיתר של אשה הרואה קרטין (סדרי טהרה סי' קצ ס"ק צה)	סימן מ
בענין תיקון מקוה באמצעות משאבה (פלומפ) והשאלות הכרוכות בזה	סימן מא
ע"ד אשה שתקעה כף לבעלה שלא תנשא לאחר מותו	סימן מב
בביאור שיטת המחמירים שבמקום שיש מוהל אין להאב למול את בנו בשבת (טור יו"ד סי' רסו סעי' ז)	סימן מג
דיון במחלוקת ט"ז וש"ך (יו"ד סי' שעא) לענין חציצת דלת וכלים בפני הטומאה	סימן מד
דיון בסוגיא דכבוד הבריות לענין טומאת כהן (יו"ד סי' שעב סעי' א)	סימן מה
בענין כשרות דג השטירל	סימן מו
בענין כשרות האווזות הפטומות וכוחו של מרא דאתרא	סימן מז
ע"ד ספרים שנתנדבו לבית הכנסת, אם מותר למוכרן ולהשתמש בדמיהן למצוה אחרת	סי' מח
תצג	

שו"ת
פרשת מרדכי

סימן א

ע"ד שוחט שלא בדק הסימנים כראוי והתנצל שהיה משגה אם מותר להחזירו על כנו

ע"ד השוחט שנתן מידו עוף בתורת שחוט, ונמצא שלא נשחט הסימנים כהוגן, והתנצלו בעדו שהיה משגה, והביאו כתב

מהב"ד דק"פ¹ ומהרב דק"ק ברין היותו אדם כשר.

אבל בנידו"ד שהשוחט מחויב לבדוק בסימנים אם שחט רובו, ואם לא

בדק ה"ז נבילה דאוקי בחזקת איסור, אם כן ממה נפשך: אם בדק שוחט זה איך אפשר שטעה על סימנים בלתי שחוטין להחזיקן בשחוטין, ואם לא בדק בסימנים, א"כ הוא פושע וחוטא ושחיתתו נבילה. ואפי' אם לא היינו מוצאים אח"כ שאינן שחוטים היינו אוסרים מצד חזקת איסור, וכ"ש אחר שמצאו באמת שלא היה הסימן שחוט, א"כ בזה אין לתלות בשום משגה שבעולם אלא שהוא קל ונמהר בדעתו, וסמך אַעצמו ארגילות שחיתתו מבלי לבדוק בסימנים, ובזה גופא הוא מזיד פושע וחוטא ושחיתתו נבילה², ויש להטריף

הנה בתשובות מהר"י וייל סי' צז - הובא בש"ך סי' קיט ס"ק לג - שם היה העובדא דהשוחט העלים עין מאיזה יתרת שלא בדרא דאונא (דאונא), ושוחט אחד העלים עין מאיזה סירכא, וטען מהר"י וייל לזכות בעדו, והיינו טעמא דהתם אנן סהדי אלו ראה היתרת או הסירכא לא היה מכרו בתורת כשר, שלא נחשדו ישראל לעבור להכעיס, אלא ודאי משגה הוא; וגם המשגה אפשר הוא שהיו עיניו משוטטת בכל הריאה ונשמט ממנו מקום מועט אשר לא ראה. ועוד כתב שם טעם לזכות, דשמא אלו היה

1. אולי פתרונו: דק"ק פרוסטיץ. ב"ד דפרוסטיץ מוזכר ג"כ לקמן סי' כד וסי' ל. 2. דברי רבינו הובאו להלכה בדרכי תשובה (סי' ב ס"ק לג) והוסיף שרבינו 'החמיר טובא בנידון כזה'. ועי' בשו"ת שואל ומשיב (קמא ח"א סי' רע) בנידון דומה שבו טען השוחט שהיה סומך על אחר שיבדוק הסימנים, והורה להקל על אף שהתנצלותו אינה כלום ד'הסימנים צריך שיבדוק עצמו השוחט ששחט, אבל לפי שהוא צעיר לימים עוד לא נסה באלה, אני תולה בשגגה'. ובתנאי שיעשה השוחט תשובה ויקבל מאן ולהבא, יעו"ש. וע"ע בשו"ת אמרי אש (י"ד סי' ב) בנידון שוחט א' שהיה רגיל שלא לבדוק הסימנים בטענה שהוא יכול להרגיש בשעת השחיטה אם הסימנים נשחטים כראוי, והורה שיש להעבירו. וכ"כ באגרות משה (י"ד ח"ג סי' ב) דשוחט שסומך על אומנתו ואינו בודק הסימנים אין למנותו לשוחט, שכיון שאינו נזהר בדין המפורש בשו"ע ואפי' בספרי הקיצורים ודאי שהוא חשוד גם על שאר דינים, ואפי' לעמוד

הכלים למפרע בכה"ג, ועכ"פ הכלי שהוא בעין ודאי אסור³ [א].

גם בים של שלמה סוף פרק גיד הנשה סי' יז צידד בזכות שוחט א' שמכר צד א' של פנים בחזקת כשר ונמצא שם סירכא, וצידד בזכות דתלינן דמשגה הוא, ע"ש. והיינו ג"כ בנידון דשם שבודאי היה משגה שהיה מוכר הכשר לגוים והטריפות לישראל, ולא יתכן שיעבור להכעיס ולהכשיל. וגם אם היה רוצה להכשיל היה חותך הסירכא כמו שכתב הי"ש⁴, אלא ודאי שנשמטה הסירכא מנגד עיניו בשגגה, אבל כאן אם נשמט מנגד עינו ולא בדק, כבר עשה בזדון ושחיטתו נבילה.

וגם אם יתרץ עצמו שהיה עכשיו משגה, הרי הוא בעצמו אינו יכול לידע כמה פעמים הגיע לידו משגה זו, אחרי דכמו שלא בדק עכשיו כן לא בדק כמה פעמים, ושחיטתו נבילה מכח חזקה. דבשלמא בהנהו

עובדי דלעיל על בהמות אחרות אין להן ריעותא דסרכות ויתרת, והן בכלל רוב בהמות כשרות, אבל כאן דספק הוא על כל מה שנשחט, דכל זמן שלא בדק בסימנים הוא בחזקת איסור, וא"כ פסולו דשוחט זה פשוט וברור, ואי אפשר לצדד בו זכות כלל.

ועי' שם בי"ש ששהתיר להשוחט הנ"ל להיות ש"ץ מפני שזאת אומנות אחרת ואין לה שייכות לשחיטות. והיינו דוקא אחר עשיית תשובה כהוגן ע"פ המורים אשר יורו לו דרכי תשובה ועל איזה אופן, וכמה זמן ימשך בה שיעשנה כהוגן ויהא ניכר שאין בו רמאות, אז אפשר להתיר אותו להיות ש"ץ וסופר; אך להיות שוחט ובודק אין לו תקנה בשום אופן⁵, כיון דלא שייך בנידו"ד שום טענת שגיאה, שהשגיאה גופה היא העון והפשע, וגם מי יודע כמה פעמים הגיעו שגיאות אלה.

הק' מרדכי בנעט.

על גביו לראות שבדק הסימנים כראוי היסס להתיר. וע"ע בהגהות יד יצחק (אות א), ובהמצויין בהערות שם. 3. דעת רבינו כאן כדעת הט"ז (סי' א ס"ק ו; סי' קיט סקט"ז) והתבואת שור (סי' ב ס"ק לב) דס"ל לפסול גם הכלים למפרע, ודלא כש"ך (סק"ח; סי' קיט סק"ל) והפר"ח (סק"ט) דס"ל שאין לאסור השחיטה והכלים למפרע. וע"ע מה שהעיר יד יצחק כאן בהגהותיו (אות א). ויעויין עוד מה שדן רבינו בדברי הפר"ח לקמן סי' ו (בד"ה ולפי דבריו), אבל מסקנתו שם אינה ברורה, וכמצויין שם בהערות. 4. ז"ל שם: "הכא האיכא הוכחה דלא במרד ולא במעל עשה, שהרי סירכה היתה גדולה ברוחב יד, ואם היה רוצה לגנוב דעת המקום ודעת הבריות ולמכור טריפה בחזקת כשרה היה לו לנתק ולהפריד כל הסירכות מן הצלעות שלא יהא ניכר ונרגש". 5. משמע מדברי רבינו שאין לשוחט זה תקנה כלל. ויש שהעירו על דברי רבינו מהא דאיתא בסי' קיט סעיף טו, דגם בעושה במזיד יש לו תקנה שילך למקום שאין מכירים אותו, ויחזיר אבידה בדבר חשוב או יוציא טריפה בדבר חשוב, ושוחט זה ודאי לא גרע ממי שעשה במזיד. ובפרט לדעת הט"ז שם (ס"ק טז) בשם מהרש"ל דבזמנינו שהדור פרוץ מסדרין לו תשובה במקומו, וכ"כ רבינו לקמן סוף סי' ז דהרוצה לסמוך על המהרש"ל אין מזחיחין אותו, וא"כ למה כתב כאן שאין לו תקנה. והנה מס"ז אין כ"כ קושיא, שהרי שם כתב רבינו בתחלת התשובה שלא היה ברור לו מהשאלה אם היה עליו רק קול רינון, או שאירע לו מכשול, א"כ התם גם אם אירע לו מכשול יתכן שהוא מכשול כנידון דמהרש"ל ומהרי"ו, דהיינו בדבר שאפשר לטעות, וע"כ

סימן ב

בענין כשרות ריאה נפוחה

כבוד הרבני המופלג מו"ה צבי הירש נ"י.

מכתבו הגיעני ע"ד ריאה שנמצאת נפוחה, וכאשר מנפחים אותה עוד מתנפחת יותר, פשוט הוא דכשר, דהרי אינו כאופתא ממש כיון דיכולים לנפחה עוד. ואע"ג דיהיב הרמב"ם [הל' שחיטה פ"ח ה"ח] טעמא משום דתוספת זה כחסרון יחשב, מ"מ קים להו לחז"ל דלא נקרא תוספת בגופו רק כשהוא כאופתא ממש, דאל"כ הו"ל

לש"ס [חולין מז:]: לומר 'ריאה שנמצא נפוחה טריפה', ולמה לו למיתלי הדבר באופתא, אלא על כרחך דלכל הלשונות שבש"ס, הן למ"ד כגישתא או דפחיזא או דנפיחא, לכולהו צ"ל דומה ממש לאופתא לכל חד למילתיה. גם לא בחנם נקטו הרמב"ם והשו"ע [סי' לו סעיף יב] 'נפוחה כחריות של דקל', על כרחך שנפוחה לחודא לא מטריף

שפיר כתב שם רבינו שיש לנו לסמוך על המהרש"ל, משא"כ בנידו"ד דלא שייך טעות כמבואר בדברי רבינו, ובזה ודאי מחמירים טפי. אבל מה שהעירו מס' קיט דמבואר שם דתשובה מועלת למזיד הוא באמת תמיהה גדולה על רבינו, דלמה באמת לא תועיל התשובה גם כאן, הא שם בס' קיט מיירי במי ששחט במזיד ואעפ"כ מועיל לו שילך למקום אחר, ופשוט ששוחט זה שבדק ברשלנות לא גרע ממי שהטריף במזיד ובשאט נפש. והיה מקום לפרש בדעת רבינו דס"ל דאיה"נ דאם הוא הולך למקום אחר דמהני, רק דכוונת רבינו הוא לומר דבמקומו אין לו תקנה. והכוונה הוא משום דביש"ש שם מחדש דבזמנינו אין צריך לילך למקום אחר, וסגי לו הסיגוף והתענית וז"ל: "וא"ת שאין לו תשובה עד שילך למקום אחר... א"כ אתה נועל דלת בפני בעל תשובה, כי לפעמים יש אנשים שאינן יכולין לילך למקומות אחרים, כי הטפלים והבנות מוטלות עליו, ובפרט בימים הללו בגלות אטו לא יהיה להם תשובה עד שילך למקום אחר... אלא נותנין לו תשובה לפי גודל עונו בסיגוף גופו ושאר עניינים לפי ראות עיני החכם". וס"ל לרבינו דזהו רק כשאירע לו מכשול ששייך בו טעות, בזה אמרינן דסגי לו הסיגוף והתענית, אבל בנידו"ד דהשגיאה היא גופא הפשיעה, בזה גם המהרש"ל מודה דחמיר טפי, ולא מהני הסיגוף עד שילך למקום שאין מכירין אותו. וראיה לדבר, דהא רבינו מביא ראייה מדברי היש"ש שם שלא התיר לשוחט רק להיות ש"ץ דהיינו אומנות אחרת, אבל אותה אומנות לא התיר לו, והמעין ביש"ש שם יראה דמיירי באם רוצה להישאר באותו עיר, דאז א"א לו לחזור לאותה אומנות, אבל אם רוצה לילך למקום שאין מכירין אותו ודאי דמהני. א"כ ה"ה כאן, כל כוונת רבינו הוא לומר דבעירו אין לו תקנה לחזור לאותה אומנות, מפני שאירע לו מכשול שלא שייך לטעות בו, וגרע טפי. ואף שלשון רבינו סתום קצת, אולי היה הדבר יותר מפורש בשאלה, וע"כ לא הצריך רבינו לפרשו. ולהנ"ל נמצא דה"ה מי שהוציא טריפה מתחת ידו במזיד דאין לו תקנה בסיגוף, ורק בנידון דמהרש"ל שהיתה בשוגג מקילינן ועושים לו תשובה במקומו, ויל"ע בכל זה. וע"ע בשו"ת מהר"ם שיק (יר"ד סי